

KØBENHAVNS
BEFÆSTNING

KØBENHAVNS BEFÆSTNING

EN RING AF OPLEVELSER
FOR HELE FAMILIEN

Om Befæstningen

Realdania, Naturstyrelsen og Kulturstyrelsen har sammen pustet nyt liv i Københavns Befæstning.

Genoplivningen af det gamle forsvarsværk bevarer et vigtigt stykke Danmarkshistorie og skaber nye muligheder for kulturelle og rekreative oplevelser i og omkring København.

Udgivet af

Realdania, Naturstyrelsen og Kulturstyrelsen

www.befaestningen.dk

Design: Bysted A/S

Oplag: 90.000

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Kultur
STYRELSEN

Velkommen til Befæstningen

Som en beskyttende ring ligger Københavns Befæstning rundt om hovedstaden. Fæstningsværket er blandt de bedst bevarede forsvarsanlæg i Europa, og det består af en række forter og forsvarsanlæg, en enorm voldgrav og den næsten 15 km lange Vestvold.

Hovedparten af Befæstningen blev opført mellem 1885 og 1894, som reaktion på Danmarks sviende nederlag til Tyskland i 1864. Under 1. Verdenskrig var Befæstningen bemanded med næsten 50.000 soldater. Men da krigen var slut, havde den teknologiske udvikling overhalet Befæstningen, og den store forsvarsring blev nedlagt som forsvarsværk.

Fra overlevelse til oplevelse

Nu kan du gå på opdagelse på Befæstningen. Du kan for eksempel besøge de tre oplevelsescentre – søfortet Trekroner, Ejbybunkeren i Rødovre og Garderhøjfortet i Gentofte, prøve dine færdigheder på cykelbanerne i Rødovre og Husum, tage på picnic i Oversvømmelsen, spille mobilspil på Vestvolden i Hvidovre og meget mere. På de næste sider finder du inspiration til, hvad du kan opleve på Befæstningen.

HISTORIEN

Politik og håndkraft

Historien om Københavns Befæstning starter i et flammehav. Under Slaget på Reden i 1801 og siden hen Københavns Bombardement i 1807, angreb englænderne København, og da røgen havde lagt sig, startede diskussionen om, hvordan København og Danmark skulle forsvares. Diskussionen fortsatte med uformindsket styrke efter nederlaget til Tyskland i 1864. For at sikre nationens overlevelse i tilfælde af krig blev der bygget en enorm befæstningsring rundt om hovedstaden, Københavns Befæstning. Byggeriet var meget omstridt – for hvordan forsvare man et lille, udsat land mod mægtige naboer?

Regeringspartiet Højre ville bygge en stærk fæstning omkring København, mens partiet Venstre, der havde mange vælgere på landet, var imod. Politikerne blev ikke enige, men selv om flertallet i Folketinget var i mod fæstningen, satte regeringen byggeriet i gang i 1886. Balladen fortsatte til 1894, hvor byggeriet blev indstillet efter et forlig mellem Højre og Venstre. I alt kostede Københavns Befæstning i omegnen af 50 mio. kr., hvilket var omkring en syvendedel af statens samlede indtægter i byggeperioden!

Bygget med knofedt og skovl

Byggeriet skabte en af Danmarks største arbejdspladser. Da der var flest ansatte – i forsommeren 1889 – arbejdede godt 2.200 mand med at bygge Landbefæstningen.

Der var alt fra tegnere og ingeniører til lokomotivførere og håndværkere, men langt de fleste var dog ufaglærte fæstningsarbejdere, også kaldet voldbisser, der knoklede med jord og beton. Størstedelen af Befæstningens forter, anlæg og batterier er nemlig gravet med håndkraft.

For en voldbisse startede arbejdet kl. 6 om morgenen. Kl. 12 var der to timers pause til at spise middagsmad og måske tage en lur, inden arbejdet blev genoptaget kl. 14. Om vinteren fik voldbisserne fri kl. 17, men om sommeren, når det var lysere og vejret bedre, fortsatte arbejdet helt til kl. 19.

TREKRONER

Københavns ældste søfort

Søfortet midt i Københavns havn byder på oplevelser for både børn og voksne. Gå på opdagelse i Trekroners begivenhedsrige historie og nyd udsigten over hovedstaden.

Fra søslag til sommerrevy

Trekroner er det ældste søfort i Københavns Befæstning – bygget i perioden 1787-1827. Fortets opgave var at forhindre et bombardement af København fra søsiden og beskytte indsejlingen til havnen. Under Slaget på Reden i 1801 var fortet centrum for de hårde kampe mellem den danske flåde og de engelske styrker.

I 1932 blev Trekroner nedlagt som søfort, og det har siden tjent flere forskellige formål. Efter lukningen var fortet fx et yndet udflugtsmål for forlystelsessyge københavnere, som tog picnickurven med, så revy og morede sig.

Det kan du opleve

Du kan dykke ned i Trekroners historie på kasematsbygningens mellemste dæk, hvor en udstilling fortæller søfortets dramatiske historie med film, billeder og personlige beretninger. I filmrummet står du pludselig midt i Slaget på Reden med

Tag med mig på en virtuel
rundtur på Trekroner!
Klik ind på www.befaestningen.dk/trekroner

kuglerne flyvende om ørerne på dig. Midt i krudtrøgen får du en førstehåndsberetning fra en pensioneret søofficer, der mistede sit ene ben i de hårde kampe.

Du kan også låne en lommelygte og udforske kælderen under kasematten på egen hånd. Men gå forsigtigt! Der gemmer sig overraskelser i mørket. Med en smartphone kan du spille det spændende mobilspil 'Forsvundet i tiden'. Pigen Sara er faldet igennem et hul i tiden, og kun med din hjælp kan hun komme hjem igen.

INFO

IKONFORKLARING SIDE 25

Du kan tage vandbusserne med afgang fra Langeliniekaj til Trekroner se www.canaltours.dk. Nærmeste S-togsstation er Østerport station. Fra Østerport går bus 26 til stoppestedet Langeliniekaj. Det er ikke tilladt at sejle til Trekroner med egen båd.

GARDERHØJFORTET

Pansertårn og soldaterprøvelser

Garderhøjfortet er et af de bedst restaurerede forter i Københavns Befæstning, og selvom du ikke interesserer dig for krig, krudt og kugler, giver fortet et fantastisk indtryk af en kaotisk tid i dansk historie og politik.

Bygget for private midler

Da politikerne ikke kunne blive enige om, hvordan København skulle forsvares, tog en gruppe forsvarsvenlige, danske borgere affære. De indsamlede i midten af 1880'erne den svimlende sum af 1,5 millioner kroner til fædrelandets forsvar – i en tid, hvor en øl kostede 5 øre. Den ene million blev brugt til at bygge Garderhøjfortet.

Men ikke kun den usædvanlige borgerinddragelse adskiller fortet fra resten af forsvarsanlægget. Garderhøjfortet er nemlig det største fort på Københavns Befæstning.

Efter nedlæggelsen af Københavns Landbefæstnings blev brugsretten til fortet i 1921 overladt til Krigsministeriet. I 1996 overdrog forsvarsministeren fortet til Garderhøjfonden, og nu er det istandsatte fort ført tilbage til sit oprindelige udseende, med en både sjov og lærerig udstilling fra Experimentarium.

Det kan du opleve

På fortet kan du opleve de store renoverede kanoner, det trange belægningsrum og varmen omkring brændekomfuret i køkkenet.

I udstillingen kan du prøve at læse kort, sende hemmelige morsekoder og affyre kanonerne – præcis som soldaterne gjorde det, da fortet var i brug.

INFO

IKONFORKLARING SIDE 25

Du finder Garderhøjfortet på Garderhøjfort 4, 2820 Gentofte.
Mandag-fredag er fortet åbent 09.30-15.00.
Weekend/helligdage mellem kl.11.00-16.00

VESTVOLDEN

15 kilometer oplevelser

Fra Avedøre til Utterslev Mose løber Vestvolden. De 15 kilometer er fyldt med bygninger fra Befæstningens storhedstid og aktiviteter for hele familien.

Fra voldbisser til verdenskrig

Da Vestvolden blev anlagt for 120 år siden, var den et af de mest omfangsrige ingeniørprojekter i Danmarkshistorien. Fra volden skulle soldaterne forsvare København, hvis fjendtlige styrker blev sat i land på Sjælland og angreb hovedstaden fra vest. Omkring 2.000 voldbisser knoklede fire år med at bygge forsvarsværkerne. For hver færdig meter af den lange vold skulle de flytte ca. 225 kubikmeter jord med håndkraft. Det svarer til 3,15 millioner kubikmeter jord, eller hvad der svarer til 3.150.000.000 liter mælk.

I princippet var Vestvolden én lang, sammenhængende kæde af 23 batterier, der var bygget ind i en vold. Til förstærkning af de faste batterier var der langs voldgaden på voldens inderside anlagt en jernbane til batteritoget kaldet Voldbanen. Under 1. Verdenskrig gik denne bane fra Køge Bugt til Husum Station.

RUL EN TUR PÅ
RULLESKØJTEBANEN

TA' CYKLEN TIL EN AF
DE FIRE CYKEL-
UDFORDRINGSBANER

Da 1. Verdenskrig brød ud i 1914, blev næsten 50.000 soldater indkaldt til Københavns Befæstning, og Vestvolden blev gjort klar til kamp. Krigen kom heldigvis aldrig til Danmark, og i 1920 blev Vestvolden nedlagt som forsvarsværk.

Efter nedlæggelsen som fæstningsanlæg i 1920 brugte Forsvaret volden som øvelsesareal og depotområde. Siden 1963 er forsvarets aktiviteter på voldarealet blevet indskrænket, og i dag er voldterrænet fredet og næsten fuldstændigt overgået til at være et offentligt, rekreativt område.

PRØV
MOBILSPILLET
"FORSVUNDET I TIDEN"

KORT OVER VESTVOLDEN

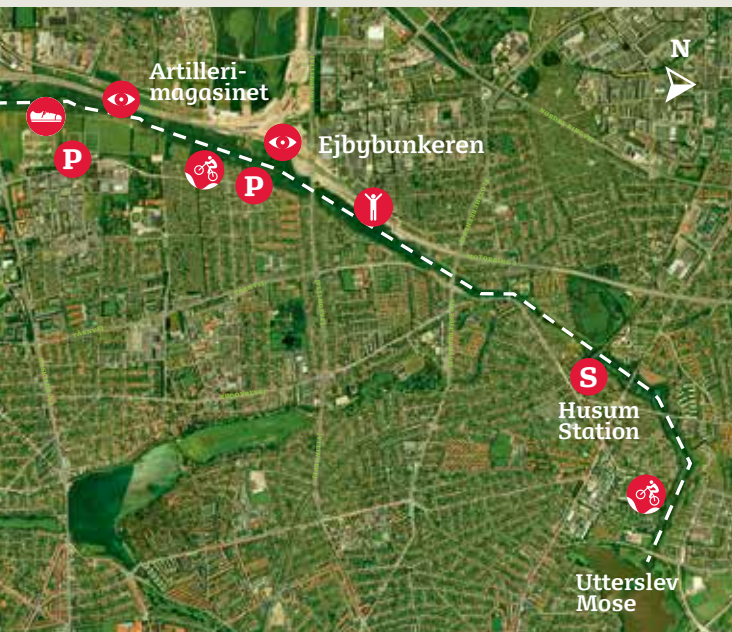

Det kan du opleve

I dag er Vestvolden stadig et imponerende bygningsværk med voldgrav, magasiner og underjordiske gange. Men Vestvolden byder ikke kun på historiske vingesus.

Det gamle forsvarsanlæg er også et stort rekreativt område fyldt med naturoplevelser. For eksempel kan du cykle eller løbe hele vejen langs volden, du kan prøve cykeludfordringsbaner, gå på skattejagt eller spille mobilspillet 'Forsvundet i tiden', der begynder ved indgangen til Vestvolden for enden af Avedøre Tværvej i Hvidovre.

Langs Vestvolden finder du også oplevelsescentret i Ejby-bunkeren (side 14) og verdens to ældste, bevarede træhængarer på Avedøre Flyveplads.

På kortet ovenfor kan du se, hvor på Vestvolden du finder de forskellige oplevelser.

INFO

IKONFORKLARING SIDE 25

Du finder Vestvolden hele vejen fra Køge Bugt, hvor Vestvolden starter ved Gammel Køge Landevej, til Utterslev Mose i nord, hvor volden slutter ved Åkandevej. Du kan blandt andet tage S-toget til Avedøre, Brøndbyøster eller Husum Station.

EJBYBUNKEREN

MISSION: KOLD KRIG

Den hemmelige bunker

I Ejbybunkerens mørke system af gange og rum kan du rejse tilbage i tiden med bunkerens interaktive udstilling.

Danmarks hemmeligste bunker

Ejbybunkerens blev bygget som kommandocentral for Københavns luftforsvar. Den blev taget i brug i 1954, og i de næste 17 år var bunkerens bemandede døgnet rundt og klar til kamp, hvis Den Kolde Krig blev varm.

Kommandocentralen flyttede fra Ejbybunkerens i 1971, hvorefter forsvaret frem til 2005 brugte bunkerens til forskellige hemmelige formål. Gennem alle årene var bunkerens indhyllet i både hegn og hemmelighedskræmmeri. Der var bevæbnede vagter og adgang strengt forbudt for uvedkommende, så selv de nærmeste naboer vidste ikke, hvad der foregik. Rygterne svirrede om hemmelige underjordiske tunneller, skjulte atommissiler og en direkte telefonlinje til den amerikanske præsident!

Det kan du opleve

I bunkerens digitale og interaktive installationer kan du opleve Ejbybunkerens, Vestvoldens og Befæstningens historie med dig i

KOMMANDOCENTRALEN

VOLD
BISSEN

KAN DU GRAVE 100 KG. JORD PÅ ET MINUT?
KAN DU BRUGE EN SKOVL?
ER DU STÆRKERE END EN VOLDBISSE?

hovedrollen. Du kan gå på jagt efter koldkrigsspionen i det nervepirrende mobilspil og forsøge at forhindre 3. Verdenskrig i 'Mission: Kold Krig' i det store operationsrum.

Du kan teste også din viden om Københavns Befæstning på 'Ingeniørens levende skrivebord', grave volden ud sammen med voldbisserne eller afprøve dine evner som soldat på cykelpatrulje.

INFO

IKONFORKLARING SIDE 25

Du finder Ejbybunkeren på
Jyllingevej 303, Rødovre.
Tirsdag-søndag åbent 11.00-15.00

CHARLOTTENLUNDFORT

Tolv kæmpe kanoner

I dag er Charlottenlundfort ramme for strandliv, camping og iskiosker. Men for ca. 120 år siden, da Befæstningen blev bygget, var området tiltænkt en helt anden rolle. Det massive fort indgik i Søfronten, som skulle hindre fjenden i at bombardere København. Fortets 12 store kanoner vidner om dengang, fjenden kunne dukke op på sundet når som helst. I dag står fortet som, da det var kampklart under 1. Verdenskrig, så du kan stadig opleve fæstningsvolde, kanoner og den brede vandgrav, der omkranser det hele. Har du en smartphone kan du også prøve kræfter med mobilspillet 'Regn med Krig'. Her skal du som nyudnævnt kommandør udruste Charlottenlundfort, så det kan modstå tyskernes angreb.

INFO

IKONFORKLARING SIDE 25

Du finder Charlottenlundfort på Strandvejen 150, 2920 Charlottenlund.
Bus nummer 14 stopper ved fortet.
Nærmeste S-togs-station er Charlottenlund station.

OVERSVØMMELSEN

Danmarks største voldgrav

Nord for København ligger Danmarks største voldgrav. Ved hjælp af en række kanaler, dæmninger og stemmeværker kunne vand fra Furesøen fosse ud i området omkring Dyrehaven, og skabe forsvarsværket kendt som Oversvømmelsen. Det ville tage ca. otte dage at fylde hele Oversvømmelsen, men hvis der var overhængende fare for et angreb, kunne store dele af den enorme voldgrav komme under vand på kun to døgn. Du kan se, hvordan Oversvømmelsen ville have fungeret i mobilapplikationen 'Oversvøm' og i formidlingen på selve anlægget. Her kan du også se, hvor meget vandet ville have oversvømmet, og hvordan det indviklede ingeniørarbejde var udformet.

INFO

IKONFORKLARING SIDE 25

PRØV
"OVERSVØMMELSEN" →

Du finder Oversvømmelsen ved Rødeport på hjørnet mellem Klampenborgvej og Enghavevej, 2820 Gentofte. Nærmeste S-tog er Jægersborg Station. Bus nummer 179 kører til Jægersborg Kaserne.

BAGSVÆRDFORT

Prøv soldaterbanen

Som et af de sidste forter på Nordfronten stod Bagsværdfortet færdigt i 1893. Fortet lå forrest i Befæstningens landfrontlinje, hvorfor planen var, at soldaterne herfra – med ildstøtte fra de bagvedliggende batterier ved Tinghøj, Buddinge og Vangede – kunne standse angreb, der blev sat ind mellem Gladsaxefortet og Lyngbyfortet. Til at løse opgaven var fortet udstyret med flere kanoner – vigtigst var dog fire 120 mm. kanoner, der kunne beskyde terrænet omkring fortet.

På Bagsværdfortet i dag kan du blandt andet prøve fortets nye aktivitetsbane og lære mere om historien bag Befæstningen.

INFO

IKONFORKLARING SIDE 25

Du finder Bagsværdfort i parkanlægget mellem Buddinge Hovedgade og Møllemarken, 2880 Bagsværd. Er du med offentlig transport, kan du tage S-toget til Stengården Station eller linje 161 til Bagsværdfortet.

KASTRUPFORT

Fra fort til folkepark

PRØV
MOBILSPILLET ↗

Under 1. Verdenskrig sad 400 soldater på Kastrupfort og spejdede efter fjenden. Heldigvis forgæves. Ved krigens udbrud havde fortet været bemandedt som en del af Københavns Søbefæstning siden 1888. 1. Verdenskrig sluttede i 1918, og fire år senere blev Kastrupfort nedlagt som militært område. Fra 1933 kom der dog nyt liv på fortet, da det blev en del af Amager Strandpark – en folkepark med udsænkingssteder og forlystelser for alle. På Kastrupfort kan du gå tur i de grønne områder, mens det gamle anlæg fortæller om fortets militære historie. Fra fortets højeste punkt kan de se til Saltholm, Flakfort og Middelgrundsfort, og i klart vejr helt til Sverige. Du kan også prøve det udfordrende mobilspil 'Regn med Krig' på din smartphone, hvor du skal udruste fortet til krig mod Tyskland.

INFO

IKONFORKLARING SIDE 25

Du finder Kastrupfort på Amager Strandvej 246, 2300 København. Kommer du med offentlig transport, kan du tage Metro M2 til Femøren Station.

KONGELUNDSFORT

Højt til himlen på sydspidsen af Amager

Helt yderst på Amager ligger Kongelundsfort, der var Københavns sydligste forsvarsanlæg. Fortet blev bygget som et kystbatteri i 1914-1916, og er derfor et af de nyeste anlæg på Københavns Befæstning. Med sine tunge haubitsere – en kanontype, der affyrer granater i krumme baner – skulle fortet beskytte de sydlige sejlrender til København. I 1938-39 blev haubitserne udskiftet med kanoner, der kunne skyde over 16 kilometer, og dermed blev batteriet til et fort. Kongelundsfort er ikke alene placeret strategisk godt, men er også smukt beliggende i et unikt naturområde med bl.a. karakteristisk bevoksning af hvidtjørn. Fra fortets platforme og tårn har du en storslået udsigt til både strandengene og Køge Bugt, hvilket giver et fascinerende indblik i forsvaret af København.

INFO

IKONFORKLARING SIDE 25

Du finder Kongelundsfort på Kalvebodvej 265, 2791 Dragør. Er du med offentlig transport, kan du tage linje 33 fra Rådhuspladsen, København, til Sydvestpynten. Fortet er åbent hele året rundt fra kl. 8–20.

SUNDHED OG BEVÆGELSE

Få pulsen op!

Med sin mange skønne, grønne områder, som snor sig rundt om København, er Befæstningen den ideelle ramme for motion, bevægelse og leg hele året rundt. Her kan du både have det sjovt, få motion og lære om en central epoke i Danmarks-historien.

Vestvolden har en 10 km sti med finkornet asfalt og lys til leg på rulleskøjter, cykling, gåture og sveddryppende løbetræning. Alt sammen i trafiksikre omgivelser side om side med de histo-riske anlæg.

Du kan også prøve rulleskøjte-rundbanen i Hvidovre. Den er ca. en kilometer lang, og her er der også en stor asfaltplads, hvor du kan øve tricks eller lege fangeleg med familien. På Vestvolden er der fire udfordringsbaner til både almindelige cykler og mountainbikes. Banerne udfordrer balancen og giver en kildrende fornemmelse i maven.

HVOR FINDER DU ANLÆGGENE?

1 VESTVOLDEN

- S-tog: Linje B til Brøndbyøster st.
- GPS: 55.66907, 12.42524

2 TREKRONER

- Bus: Linje 26 til Langeliniekaaj
- GPS: 55.6959, 12.60016

3 GARDERHØJFØRTET

- S-tog: Linje B til Jægersborg st.
- GPS: 55.76409, 12.5242

4 OVERSVØMMELSEN

- Bus: Linje 169/179 til Solbakkevej
- GPS: 55.46063, 12.32085

5 KASTRUPFØRT

- Metro: M2 til Femøren st.
- GPS: 55.65067, 12.6396

6 CHARLOTTENLUNDFØRT

- Bus: Linje 166 til Charlottenlundfort
- GPS: 55.74685, 12.5857

7 KONGELUNDSFØRT

- Bus: Linje 33 til Sydvestpynten
- GPS: 55.56226, 12.56625

8 EJBYBUNKEREN

- Bus 9A til Jyllingevej (Rødovre)
- GPS: 55.68847, 12.43594

9 BAGSVÆRDFØRT

- S-tog: Linje A til Stengården St.
- GPS: 55.75338, 12.46961

Furesøen

9 BAGSVÆRDFORT

1 VESTVOLDEN
8 EJBYBUNKEREN

7 KONGELUNDSFORT

OVERSVØMM

GARDERSHØJFORTET

SØNDRE
OVERSVØMMELEN

CH

DR B

Bella Ce

Ørestad

Sundby

Amal

DR B

DR B

ORDRE
EISEN

4

3

ARLOTTENLUNDFORT

6

TREKRONER

2

KASTRUPFORT

5

Lufthavnen

Kastrup

Amager Strand

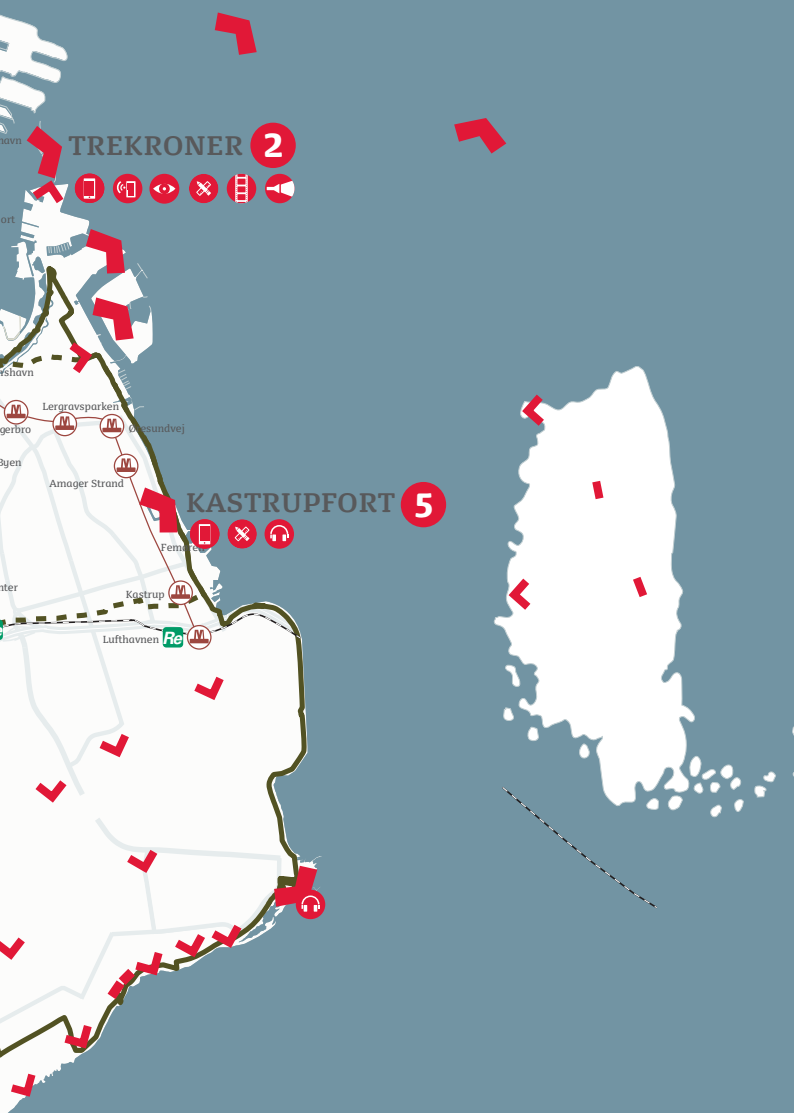
Lergravsparken

Lergravsparken

Lergravsparken

IKONFORKLARING

Anlæg

- Fort
- Batteri
- Skanse
- Dæmning
- Oversvømmelse

Aktiviteter

- Mobilspil
 - Mobilguide
 - Udsigtspunkt
 - Skoletjeneste
 - Filmrum
 - Udforsk mørket
 - Cykeludfordringsbane
 - Rulleskøjteforløb
 - Kondibane
 - Sundhedsspor
 - Aktivitetsbane
 - Lydbog
 - Befæstningsruten
 - Hurtigruten
-

SKOLETJENESTEN

Leg, fantasi og bevægelse

Skoletjenesten Københavns Befæstning tager afsæt i oplevelse før oplysning med undervisningsforløb, der har fysisk bevægelse og nysgerrighed som drivkraft. Fortiden bliver konkretiseret, når eleverne går på opdagelse med lommelygter, løser hemmelige missioner og finder historiske spor, der kan bruges i en bred vifte af fag – fra dansk og matematik til samfundsfag og natur/teknik.

Et undervisningsforløb på Befæstningen giver eleverne en oplevelse, der både er forankret i høj faglighed, og samtidig er så konkret, at eleverne får en fornemmelse af selv at være en del af historien.

Skoletjenesten Københavns Befæstning tilbyder undervisningsforløb til både indskoling, mellemtrin og udskoling.

Vi ses i
Skoletjenesten
Københavns
Befæstning!

SKOLETJENESTEN
KØBENHAVNS BEFÆSTNING

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Find Befæstningens mange app's i App Store og Google Play.

←
SCAN
KODEN

Er du interesseret i en samlet guidebog til Befæstningen, kan den hentes via Befæstningens hjemmeside.

→
SCAN
KODEN

Besøg på anlæg og forter sker på eget ansvar.

www.befaestningen.dk

KØBENHAVNS
BEFÆSTNING

EN RING AF OPLEVELSER

Gå på opdagelse i Københavns Befæstnings mange oplevelser. Besøg oplevelsescentrene på søfortet Trekroner, i Ejbybun-keren i Rødovre og på Garderhøjfortet i Gentofte, prøv dine færdigheder på cykeludfordringsbanerne, tag på picnic i Over-svømmelsen, spil mobilspil på Vestvolden i Hvidovre og meget, meget mere. Få overblik over det hele her i folderen.

